

Христо **ФОТЕВ**

ДУШАТА МИ ТЯ СТРОГА Е…

Душата ми (тя строга е) не мога!
Не се научих до сега да мразя...
Но ти - която си ми дадена от Бога -
как мога аз да те спася! Да те
запазя!
В земята ти отново да се влюбя,
да те отгатвам и пропадам
в песен...
Възможно ли е пак да те загубя
аз – в тоя свят – до ужас
безсловесен?

ПО-ЛЕКО И ОТ ВЪЗДУХА

По-леко и от въздуха в начало...
Все по-призивно става – да реша
как да прекрача крехкото си тяло
и полетя след своята душа

О, Господи на думите – тежи ми
дори и мисълта да продължа...
Но кой – кажи ми Ти – принадлежи ми?
Самият аз – на кой принадлежа?

Защо все по-безсилно за сърцето
е тялото ми? И кога в нощта
ще го захвърля дръзко във лицето –
подобно ръкавица – на смъртта?

РЕКВИЕМ

Декември винаги ще има!
И всеки — своята звезда!
Една съдба — несъкрушима
от свобода до свобода…

Марица сенките им влачи.
В тръстиките кръвта звъни…
О, майко траурни клепачи
срещу ни нежно ти вдигни,

и освети любовно всяка
следа от тях. Вдигни пръстта!
Измий лицата им из мрака —
спаси ги майко, от смъртта!

Вгради ги в живите ни вени
и после — в нашите деца,
когато паднем ний — взривени
от собствените си сърца!

Къде сте вие, тръгналите в мрака?
Вий стигнахте ли в своята звезда?
Какво от туй, че никой не заплака
и никой не ви чака… Свобода!

Тя пееше в гърдите ви от ляво
и светеше, гореше в ляво тя —
заслужихте вий святото си право
да бъдете и живи след смъртта!

(Кой казва, че е празна тишината?
Ах, чуйте всички в тая тишина —
по всички стъпъла на свободата
на стъпките им синята вълна.)

Къде сте вие, тръгналите в мрака?
Над нас сияе вашата звезда…
Какво от туй, че никой не ви чака
и никой не заплака…

Свобода!

Електронно издание на адрес: **vestnikiskri.com**
Издава свещ. Лъчезар Лазаров, главен редактор. Отговорни редактори Сн. Костадинова, Б. Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове: https://chitanka.info/

ISSN 2738-7798

ИСКРИ

Искри в Искрец словесното огниво. И сее във душата светлина. Сеяч е то на дефицитно слово, разнасящо човешка топлота.
П. Пеев

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Година IV, брой 64, ноември , 2024 г.

Покойници, вий в други полк минахте,
де няма отпуск, ни зов за борба,
вий братски се прегърнахте, легнахте
и „Лека нощ“ навеки си казахте —
до втората тръба.

Иван Вазов

НОВОТО ГРОБИЩЕ НАД СЛИВНИЦА

„Въпреки протестите, предупрежденията и възмущението“, „Оръжията и човекът“ усилено се подготвя за сцена, репетициите вървят, тихомълком съобщават българските медии. Обикновено така става в демократичните държави… Дори и прозападно „настроените“ мазмедии не спестяват сарказма и обидата към българските воини и народ, които, без никакви угризения, Б. Шоу описва просто като фейлетон… В него българските воини са представени като недодялани пияници, а народът ни – като варварски, неграмотен, прост и нечистоплътен. Но главното е, че карикатурата се развива върху Сръбско-Българската война от 1885 г. В нея младата българска армия се защитава от агресията на Западните сили, на които не им стиска да ни атакуват, а подстрекават към нападателни военни действия неустойчивото и слабо Сръбско кралство.

Да. Днес историята сякаш вече няма никакво значение, но все пак да припомня: варварският, неграмотен, прост и нечистоплътен български народ, заедно със своето войнство от пияници, току-що са извършили едно от най-достойните си и величави деяния: Съединението на Княжество България с Източна Румелия, вярно, без одобрението на „Великите“ сили, та дори и на Русия.

По стиховете на Иван Вазов и музика на Иван Минков е написан траурният марш „Новото гробище над Сливница“, който се изпълнява на всяка заря-проверка при споменаване на геройски загиналите български воини в борбите за национално освобождение и обединение,

Продължава на стр. 2

както и на българските будители. Едва ли има по-трогателен момент за всеки истински българин. Самото Съединение от 22 септември, 1885 г. е един от националните ни празници…

Но къде са днес истинските българи? Нима не знаем всичко това? Нима не го знаят нашите управници, политици и театрални дейци? Едва ли. Но явно и те имат някакви големи „основателни“ причини, за да го забравят точно сега, в навечерието на, Архангеловден, Рождественския пост и особено – на Архангеловата задушница, и седми ноември, когато по традиция споменаваме най-напред загиналите воини. Не станаха ли прекалено много съвпаденията – точно по празници да се организират безбожни и нехристиянски събития?… Или само на мен така ми се струва. Не ударихме ли дъното? А днешното упорство в безсрамието и безродието не застрашават ли националната сигурност, предизвиквайки, и с право, свещения гняв на достойните чеда на отечеството ни?

Народът ни е увековечил героичните събития с много паметници, но ще припомня само два от тях.

На малкия площад пред видинската гара има постамент с леко прилегнал, умиращ млад воин, навел глава над оръжието си, изстрелял току-що последния си патрон. Известен е като „Паметника на скърбящия воин“, дело на скулптора Андрей Николов. „Той предпочел да представи българина като победител, но наранен от скръб поради братоубийствената война“, имайки предвид действията на сръбската държава. Някои определят този паметник като най-благородния в цяла България, а други, подобно на английския журналист Берлайн, считат, че той е без аналог в цяла Европа. През 1919 г. той посещава Видин и пише: „България има един паметник на победите, какъвто никъде в просветена Европа няма. Умиращият гренадир, макар и победител, съжалява за братоубийствената война със сърбите. На това себеотрицание само българинът е способен…“[1].

Другият паметник, проектиран от архитект Антон Малеев, е поставен в сливнишкото село Гургулят. „И двата са далече от централния път Калотина – София – казваше той, за да не дразним сърбите, позорно загубили поведената от тях война, където техните генерали бягат от нашите капитани…“

…Тогава Иван Вазов лично наблюдава военните действия не от любопитство, а защото там се сражават и тримата му братя и, съгласете се, няма място за шеги!

За Вазов зная: днес творчеството му е неудобно спрямо новите евроатлантически „ценности“. Махат го от сборници, отсъства от антологии, опитват се да го изтрият и от учебниците… Робство нямало, от север дошли да ни развалят половинхилядолетния рахатлък с турците… А днес, видиш ли, от шега не сме разбирали… Наслушал съм се на какви ли не глупости за последните тридесет години. Такова кощунство обаче не съм си представял, че някога ще се извърши: в театъра, който носи името на Вазов, да се постави това явно поругаване на една от най-истинните му и най-сърдечни творби, заедно с целия сборник „Сливница“ – в прослава на скъпите ни герои.

Явно са пророчески и по-нататъшните му думи:

Българио, за тебе те умряха,
една бе ти достойна зарад тях,
и те за теб достойни, майко,
бяха
И твойто име само кат мълвяха,
умираха без страх.

Но кой ви знай, че спите в тез
полета?
Над ваший гроб забвеньето
цъфти.
Кои сте вий? Над сянката ви
клета
не мисли никой днес освен поета
и майките свети.

Почивайте под тез могили
ледни:
не ще да чуйте веч тръба, ни
вожд,
ни славний гръм на битките
победни,
към вечността е маршът ви
последни.
Юнаци, лека нощ!

Тъмна нощ се стели над скъпото ни отечество и над София, тъмна и злокобна нощ. Но никоя нощ не е вечна. Ще дойде ден и за това предателство ще се говори, макар че историята не помни имената на предателите – и така трябва да бъде. Но този който помни всичко е Господ: Той нищичко, ама нищичко не забравя. Няма да забрави да потърси сметка и на днешните безродни отцеубийци.

А аз ще кажа онова, което подобава на скромния и смирен българин, милеещ както за жертвите и истината, така и за заблудените си събратя: „Отче! Прости им, понеже не знаят що правят!“ (Лука 23:24). †

Румен ***СТОЯНОВ***

ТРИТЕ КРЪСТА НА БЪЛГАРИЯ

Никой не знае колко са кръстовете, изобразени в милодрагото ни отечество, от времената първохристиянски, та до ден сегашен: над, в черкви, прицърквия, по икони, стенописи, книги, надгробия, окачени с верижки, обеци, бродирани по тъкани и прочие, но тук ще кажа за едни други.

Първата буква на глаголицата се нарича *аз* и е явно кръстовидна: ✝. Кой българин не изрича аз? Сторвайки го, той, даже без да изписва тоя свещен белег, неволно препраща към него. Библията постановява: „В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото. То беше в начало у Бога.“ (Иоан 1:1). По начин удивително сходен, може, без никаква пресилка, да речем за нашата първописмовност: „В начало беше Кръстът, и Кръстът беше в книжовността ни и книжовността беше Кръстът“. Наистина, без никакво преувеличение: тя почва с Кръста Господен. И няма дори малейшо съмнение, че тоя нам благодатен дар не е произволен, случаен: бъдещите светци, а и небесни съпокровители на християнска Европа, бидейки православни духовници, при това изключителни, ще да са отлично знаели какво извършват: залагат не какво да е водещо начертание, а Самси Кръста, не току така Братята поставили са Го в служба на съплеменниците си българи. За което следва да сме им вечно, изрично признателни. Глаголицата има около 44 букви, за какво е притрябвал тъкмо Кръст? Мигар Кирило-Методиева хрумка? В онова гениално дело той несъмнено е боговдъхновен.

Съвсем същата буква, без никаквейша промяна, виждаме и в кирилицата: ✝, но този път с друга звукова и числена стойност, пе *а* и *1*, а *пс* и *700*. Кой разумен и непреднамерен човек би твърдял, че и това е просто случайност? Кирилицата съдържа 46 знака, защо, защо, защо именно пак тоя Кръст? Нима ей тъй? Миии?

Сякаш двата случая не са предостатъчни, ето и трети, пак в кирилицата, ятовата гласна ѣ, произнасяна *е* или *я* и кръстом обединяваща равнопоставено българословните екавци, якавци. Ще ни вярно служи чак до 1945-а, кога другарята я прокудиха, е как ще я търпят с тая ѝ кръстовидност, щом превъзнасяният Карл Маркс е отсякал с богохулна мисла, че религията е опиум за народите? Пак ли непредвидена е тази трикратност? Нашите богосмирени предходници са занесли ятовото очертание далеч на север, в Русия и там съществува до 1918, кога болшевясали кощунници, заграбили държавната управа, го премахват, с това деяние показвайки, че нихната иженарицаема революция е чисто и просто дяволюция. Което пък обяснява защо тукашняци послушковци, раболепно чуждоугодничещи, овластени земеделци, комунисти, я бързо/бърже/бързешком/набързо/бързешката прогонват: дважди, в 1921 и 1945.

Значи: в двете ни азбуки ущедрени сме общо с три Кръста: един, ала водещ, в глаголицата; два в кирилицата. И това ще рече и каже: българската книжовност от 855 до 1945, сиреч над едно хилядолетие съществува под тройната свиша закрила на Кръста, православния.

Нека вмислим: с какво – освен с Кръста – буквата ѣ пробуди гняв у леви низкопоклонстващи управленци? От нея какво лошо е видял народът български, че бива двукратно унищожавана? През 1921-а родината едва преди три лета е излязла от три войни, Балканска, Междусъюзническа, Първа световна, стотици хиляди са убити, осакатени, ослепени, овдовели, осиротели, а сред това множество нещастници Стамболийските дружбаши току възневидяха ята и осъдиха го на смърт. До ден сегашен не сме обследвали как така, изневиделично, от къде на къде, с какво буква е съгрешила тежко, непростимо, че правителство се занимава с нея, та я премахва. И още: защо, защо другарята повториха смъртната ѝ присъда, създавайки единствен в световната история случай, кога държава нищи правопис-пис-пис и води битки, в които даваме над 30 000 жертви.

Мъдра е народната поговорка двоен дикиш по-яко държи, ей ги възторжените радетели за свобода, равенство, братство, от които изпълниха запетаите, като пак натириха (1945) ѣ-то, лично = пряко улесниха, и то в голяма степен, македонясването на югозападния дял в общоезиковото ни землище: низвергнатите екавски облици тутакси бяха ликуващо заложени в майцеругателската и отцепредателска противобългарщина. Обаче не искам да хлътна в тъй болезнения въпрос как бе пръкнат язикот, а по-добре отново да явя: не един, а три са православни Кръста, вградени в основополагащите устои на българската писмовност и там стоят непоклатими от време оно, нине и присно, дорде българското българува, амин. †

Д-р Вероника ***ИВАНОВА***

ПРЕСТИЛКАТА НА БАБА

Тя е винаги тук, седи на пейка
пред къщата.
С тихи стъпки,
да не разбужда нощта,
слънцето посреща и изпраща.
Уж цял ден на прага седи,
а ръцете ѝ неуморно плетат
пуловер за премръзналия свят.
Престилката ѝ мирише
на детство и пресни мекици.
В нея носи узрелите праскови,
но и парчета от тухлите,
хвърлени по тебе.
С престилката бърше сълзи
и рани превръзва,
крие хлебни трошици
за гладните птици,
тая престилка вълшебна,
Ще стопли премръзнали
зиме ръце,
като в приказка древна:
ще милва косите ти –
до омагъосване;
ще замеси от сълзите
содена питка.
А на изпращане, скрила
въздишката в пазва
ще маха след тебе,
с крайчето на престилката:
кърпа прощална.

Като под плаща на Богородица,
закрилян и благословен,
светът се укротява,
в престилката на баба. †

Антон ***ДАНЧЕВ***

ИКОНА

В моята църква влязох,
за да се помоля
намерих я със счупен катинар,
едно централно място
е оголено,
в свещения олтар.

Иконата откраднал е
злосторник!
Не знам защо е сторил
този грях,
дали бедняк е бил
или затворник...?

Ще влизам в храма с страх ...
Но няма аз да спирам
да се моля
и вярата ми силна ще остане;
това е, зная, Неговата воля,
а вярата е моето имане.

РАЗГОВОР С ГОСПОД

В храма стоя, смирен,
пред олтара,
всеки се моли, спасение проси.
С поглед вглъбен
в иконата стара,
изричам, безмълвен, житейски
въпроси.
"Господи, има ли
пътища много?
Дай ми съвет
кой от тях да поема,
бодро по него да крача,
да мога,
без да се сблъсквам
с житейски дилеми?“
После попитах –
„Как сега да намеря
правдата: всеки на
думи говори я,
всеки по своя аршин си я мери,
всеки – със собствена
вярна теория?
Господи – питам –
защо ме „наказа“?
Как да живея, тежи ми
хомотът?“
А Господ със
Словото тихичко каза:
„Аз съм Пътят и Истината, и
Животът!“

БОГОРОДИЦЕ ДЕВО

Богородице Дево,
майчице Божия,
радвай се, Дево, Господ е с теб,
ти благодатна си,
Господ теб сложил е,
първа да бъдеш в човешкия ред.
Благословена си, Дево,
между жените,
благословен е
на твоята утроба плодът;
Той е Спасителят наш
на душите,
ти Го роди, теб възпява светът!

Снежана ***КОСТАДИНОВА***

ПОЛОВИН ЧОВЕК

Половин човек и то мъж! Няма такива хора! Няма, ама има! И то в Балкана, където думата МЪЖ е символ на сила и сигурност за дома. Нашият герой също живее там. Някога беше мъж канара, но все нещо му пречеше, все някой му беше виновен. Ако му кажеш „а“, той ще ти изброи цялата азбука, подплатена с неговите лични проблеми. След всяка дълга тирада обикновено заявяваше: „Я съм половин човек. Не моем това, дека сакаш. Не моем!“ „А оти си половин човек?“ – питаха го често. Не отговаряше или казваше: „Питайте мама!“ А майка му отдавна се беше преселила в отвъдното. Някога, когато стана пълнолетен, първата ѝ майчина грижа бе да го ожени. Намери му тихо и скромно момиче, но и то започна да пита не след дълго време: „Мамо, оти окат на сино ти половин човек? Мълчание. Питаше и съпруга си. Отговаряше ѝ сопнато: „Нема да ти кажем, оти я съм си обещал никой да не знае. Само мама! Ако сакаш, питай я!“ Питаше многократно свекърва си, но отговорът беше един и същи: „Я съм дала дума да не казвам и че я спазим!“ Снахата се оказа много работна, но и тя душа носи. „Мъжо, прекопай градината! – молеше го тя след смъртта на майка му.

– Имам много грижи с децата, а и животните требе да пущим на паша!“ Винаги получаваше един и същи отговор: „Не моем! Какво чекаш от половин човек! Я требе да трупам трудов стаж за пенция, оти ни децата, ни стоката, че ми я отпущат“. А „трупаше стаж“ само там, където нищо се не работи. Все нещо пазеше този „половин“ човек: чадърите да не изчезнат при дъжд от цеха или селището да се събуди от тропкащи женски крака с нови обувки към къщите, нелегално изнесени, от съседния цех, където се беше преместил, защото заплатата там беше с 5 лв. повече. Пет лева, но кой ти ги дава! Много от мъжете в Балкана пият. „Какво?“ – ще попита някой. „Какво има.“ – ще му отговорят. Нашият герой не пие. Не, но понякога става и да. Една вечер направи неочаквана изненада на жена си. Напи се за първи път в живота си, но толкова много, че падна под масата в кръчмата. Довлякоха го редовните пияници, все пак е новак при тях и го оставиха пред входната врата на дома му. След десетина минути успя да допълзи до стаята при жена си.

– Половин човек казваш, че си, а си пил за трима! – скара му се неговата благоверна.

– Половин човек, ама само за мотиката.

– Я сакам да копам, ама не моем. – запелтечи той. – Половин човек съм, мило, половин! Оти е тека го знаем мама и я. Мама вече я нема! Сега и ти че го знаеш, ама нема да казваш на никой, оти че ми падне авторитето! И без това не е много голем. Я съм половин човек, оти немам част от телото си. Отрезаа ми го дофторите малко преди да ме оснат войник. Заболе ме много силно коремо. Закараа ме у болница. Не знам какво са ми отрезали тиа с белите престилки, оти ма беа успали. Казвало се апендицит. Никогаш не забоварих тая дума. Тогава мама, Бог да я прости, плачеше и нареждаше: „Сине, сине, ти си вече мама половин човек! Много сакаше да одиш войник, ама нема да стане!“ И беше права. Одих еднаж на комисия и толкова. Повече не са ме окали.

Жена му слушаше внимателно неговия монолог.

– Най-накрая – каза тя. – разбрах оти непрекъснато повтаряше, че си половин човек. Половин човек, ама имаме шест деца! Добре, че не беше цел! †

Ген. Георги ***ПЕТРОВ***

И СЕ ЗАГОВОРИ ЗА СЕВЕРОЗАПАДА

Този път не за разбити улици и бедност, а за нещо много по-хубаво. Най-богатият човек в света, северноамериканският инженер, изобретател, бизнес магнат, инвеститор, милиардер, Илон Рийв Мъск щял да посети белоградчишкото село Стакевци. Снимка на загадъчните белоградчишки скали, направена от българския фотограф Владислав Терзийски, го впечатлила. Отначало той взима природния феномен за компютърна игра, но после поискал да се увери действителен ли е той. Следващите месеци ще дадат отговор дали Мъск ще стъпи на българска земя или не.

Става известно нашето със затихващи функции село, но то трябва да намери място в общественото ни пространство и с един друг факт, за който вероятно малко българи знаят. В него е роден през 1919 г. големият наш учен, инженер Виден Табаков.

Този човек, тръгва от никому неизвестното Стакевци на сръбско-българската граница, завършва видинската гимназия със златен медал, студент е в Прага и Германия, а след това се превръща във всепризнат учен с принос за полетите до Луната. Едновременно със следването си е и доцент по аероинженерство, преподавател в университет и сътрудник на създателя на първия турбореактивен самолетен двигател Ханс фон Охайн. Започва работа в заводите на „Сименс" и става член на групата инженери, ръководена от Вернер фон Браун, разсекретила чертежите на руските ракети и работила по проектите на прочутите немски ракети „Фау"1 и 2.

След края на Втората световна война, Виден Табаков е с изходна виза от руснаците за САЩ. Американските власти му отказват прием, защото произхожда от комунистическа държава. Заминава за Аржентина, където с италиански инженери създава първия аржентински свръхзвуков самолет.

През 1956 г. Българинът вече е в САЩ. Започва преподавателска дейност в университета в Синсинати, става професор по аерокосмическо инженерство и поставя началото на докторска програма по космонавтика, чрез която обучава над 50 докторанти и повече от 200 магистри. Година по-късно е привлечен в екипа на Вернер фон Браун и започва работа по създаването на ракетите „Сатурн", които като носители на космическия кораб „Аполо" да са в състояние да достигнат и кацнат на Луната и да успеят в условията на вакуум отново да излетят от нея и върнат кораба на планетата Земя.

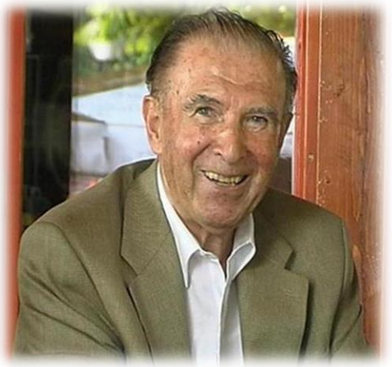
Проф. Табаков е един от учените, създали космическия кораб „Аполо 11". С него лети Луис Армстронг, за да направи първите човешки стъпки на лунната повърхност и произнесе знаменателните думи: „Една малка крачка за човека – един голям скок за човечеството." По-късно двамата са колеги в университета и добри приятели.

Научните интереси на проф. Табаков са в сферата на създаване на свръхустойчиви материали при пределно минусови и изключително високи температури. Той изследва причината за ерозията и увреждането на турбодвигателите с цел повишаване на тяхната защита. Научните му проекти се използват от НАСА, военноморските сили и министерствата на енергетиката и отбраната на САЩ. Особено ценно е участието му в проекта на НАСА за създаване на най-големия реактивен самолет в света за превоз на над 1000 пътници. Чрез ръководените от него проекти проф. Табаков осигурява на университета в Синсинати приход от 100 милиона долара. Посетителите му са срещат на неговия вход с две огромни пана, на които са изобразени портретите на Луис Армстронг и на проф. Виден Табаков. Българският учен е изнасял лекции в университети и на научни симпозиуми по целия свят – от Европа до Америка и Азия.

Университетската лаборатория, създадена от него, с решение на Борда на настоятелите от 2009 г., носи името „Проф. Виден Табаков". Той е член на Американския институт по аеронавтика и астронавтика и на Американската асоциация на машинните инженери. А през септември 2014 г. става почетен професор на Националното управление по въздухоплаване и изследване на космическото пространство /НАСА/, като името му е на първо място в списъка на удостоените с тази чест учени на САЩ. Два пъти е обявяван за инженер на годината на САЩ. Носител е на многобройни престижни научни награди / 24 са в личния му архив/.

Проф. Табаков се завръща за първи път в България през 1994 г. и от тогава почти всяко лято до смъртта си сам или със семейството си посещава родния край и любимия си от детството град Варна. Той е женен за германка, но и двете му дъщери Ирина и Лиляна не само носят български имена, но и са възпитани изцяло в български дух, а едната от тях е осиновила две български деца от Родопите и също ги учи да обичат България и всичко българско.

Макар и в доста окаян вид, роднят му дом в с. Стакевци все още съществува, закупен е от местен бизнесмен, който възнамерява да го превърне в музей.

Проф. Виден Табаков умира на 6 юни 2015 г. в Синсинати. Личният му архив се съхранява в България. †